

Załącznik Nr 6
Do Zarządzenia Nr
Prezydenta Miasta Krakowa
z dnia

Program Aktywności Lokalnej „Stworzyć miejsce do życia”

W ramach realizacji projektu systemowego „Pora na aktywność” w okresie 01.01.2013 – 30.06.2015 przewidziano do realizacji 7 programów aktywności lokalnej skierowanych do społeczności zamieszkujących różne obszary miasta Krakowa. Jednym z nich jest Program Aktywności Lokalnej „**Stworzyć miejsce do życia**”.

W „Zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013” zawarto zapis wskazujący, iż program aktywności lokalnej powinien zostać przyjęty do realizacji na mocy uchwały rady gminy bądź powiatu. Uchwałą nr LVI/725/08 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 listopada 2008 r. w sprawie przyjęcia i wdrożenia „Programu Aktywności Lokalnej Miasta Krakowa w latach 2007 – 2013” i „Programu Wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych realizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków na lata 2008 – 2010.” Prezydent Miasta Krakowa został upoważniony do zatwierdzania kolejnych Programów Aktywności Lokalnej w latach 2008 – 2013.

Planowany obszar działania wraz z diagnozą problemów

Program aktywności lokalnej „Stworzyć miejsce do życia” jest realizowany od 2010r w bloku przy ul. Józefińskiej 24A. Dotychczasowe wyniki pracy ze społecznością bloku wskazują na potrzebę wyjścia działań PAL poza jego obszar i wsparcia uczestników programu w integracji z najbliższym otoczeniem, otwarciu się na sąsiadów. W związku z tym planuje się objęcie działaniami mieszkańców budynków przy ul. Józefińskiej sąsiadujących z ww. blokiem, oraz społeczności ulic: Józefińskiej, Krakusa, Benedykta, Czarnieckiego, Rękawka, Zamoyskiego w części znajdującej się przy Rynku Podgórskim, Węgierskiej, Legionów Piłsudskiego, Celnej, Kalwaryjskiej w części od Rynku Podgórskiego do Legionów Piłsudskiego oraz Rynek Podgórski i Plac Getta, na których znajdują się instytucje o życiowym znaczeniu dla beneficjentów bloku oraz ich centra społecznej aktywności.

Rejon będący w centrum zainteresowania jest wyodrębnionym fragmentem Dzielnicy XIII zróżnicowanym pod względem zabudowy, osób go zamieszkujących oraz infrastruktury. Wyznaczony obszar historycznie i geograficznie przynależy do rejonu Starego Podgórza oraz sąsiaduje z częściami miasta funkcjonującymi pod nazwą Zabłocie i Krzemionki. Obejmuje

ok. 0,2 całej dzielnicy XIII, której powierzchnia wynosi 2516,07 ha, a liczba osób zameldowanych w 2011 r. na pobyt stały oraz czasowy wynosiła w roku 2011 – 33 tys. 954 z czego 18 021 stanowiły kobiety, a 15 933 mężczyźni (www.mspi2.um.krakow.pl/statkrak). Społeczność Podgórze posiada ważny z perspektywy celów programu potencjał. Jest to otwartość na sąsiedzką współpracę. Wg badań Instytutu Socjologii UJ przeprowadzonych w 2008 - 56% osób uważa, że jest możliwa współpraca z sąsiadami na rzecz wspólnego dobra. Ponadto 76% badanych określa swoją dzielnicę jako miejsce bezpieczne przy czym wpływ wieku na opinie respondentów nie jest znaczący. Również możliwość zagospodarowania wolnego czasu jest postrzegana pozytywnie. 61% badanych Podgórze wyraziło zadowolenie z możliwości spędzania czasu wolnego na terenie Dzielnicy (*UJ. Instytut socjologii, Bezpieczeństwo w Krakowie. Raport z badań (2008)- bip.krakow.pl*).

Dodatkowym wsparciem planowanych działań może być infrastruktura obszaru:

1. wysoka dostępność do urzędów oraz instytucji; ważne dla funkcjonowania beneficjentów urzędy, np. Zarząd Budynków Komunalnych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Integracji Społecznej, Zarząd Dzielnicy mają siedziby w wybranym obszarze.
2. dobra dostępność do komunikacji miejskiej (MPK); przebiega tutaj linia komunikacji łącząca dzielnicę z miastem na lewym brzegu Wisły oraz z Bieżanowem Nowym, a także Borkiem Fałęckim.

Część opisanego obszaru (fragmenty ul. Józefińskiej, ul. Krakusa, ul. Rękawka, ul. Limanowskiego, oraz Plac Bohaterów Getta, ul. Czarnieckiego) wchodzi w zakres terenu objętego Lokalnym Programem Rewitalizacji Zabłocia jako tzw. część A. Obszar ten charakteryzuje się najmniej przemysłowym charakterem i największym zagęszczeniem ludności. Społeczność tej części jest silnie związana poprzez indywidualne i instytucjonalne interesy z mieszkańcami obszaru objętego PAL. Mieszkańcy części A Zabłocia są naturalnymi sąsiadami obecnych i przyszłych beneficjentów programu. Jak wynika z analizy socjodemograficznej zawartej w Lokalnym Programie Rewitalizacji Zabłocia na obszarze Zabłocia 68% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym (średnia dla całego miasta 66%), 15% dzieci i młodzieży w wieku do lat 18-tu (średnia dla całego miasta 16%), 17% w wieku poprodukcyjnym (średnia dla całego miasta 18%). W grupie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym dominują kobiety - 506 osób, co stanowi 74 % grupy. Innym istotnym aspektem dotyczącym dorosłych mieszkańców jest fakt, że 44% osób to osoby samotne.

Prowadzona diagnoza problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy przyszłego obszaru objętego PAL wykazała:

1. wysokie zaległości czynszowe mieszkańców lokali socjalnych i komunalnych oraz zagrożenie eksmisją. Dla przykładu: w samym bloku komunalnym przy ul. Józefińskiej na 35 lokali 13 ma prawomocny wyrok o eksmisję. Z opisanym problemem łączy się również niska wiedza o dostępnych sposobach rozwiązania trudności, co skutkuje zachowaniami w postaci unikania odpowiedzialności

i odsuwania problemu w czasie. W efekcie trudności narastają. Do tej pory ok. 15% mieszkańców bloku komunalnego skorzystało z porady prawnej w ramach PAL w sprawie mieszkaniowej i nadal istnieje taka potrzeba,

2. zaśmiecone otoczenie – są to zarówno zaśmiecone chodniki i klatki schodowe, jak i brak właściwych nawyków czystości czego wynikiem są przypadki wyrzucania niedojedzonych resztek posiłków, materiałów higienicznych czy zniszczonych ubrań wprost przez okno, pozostawianie niedopałków, butelek po napojach alkoholowych, zużytych materiałami higienicznych w miejscach publicznych, niesprzątanie nieczystości po zwierzętach (*Strategia Rozwoju Straży Miejskiej Miasta Krakowa W Latach 2011-2015- bip.krakow.pl*). Problem zanieczyszczania przestrzeni publicznej psimi odchodami, zaśmiecania klatek schodowych i otoczenia budynków jest istotny z punktu widzenia komfortu życia mieszkańców,
3. brak w najbliższej okolicy wydzielonych miejsc zabaw dla dzieci. W efekcie dzieci spędzają czas przy ulicy, na podwórzach kamienic, klatkach schodowych. Rodzice mają niską świadomość zagrożeń wynikających z pozostawiania dzieci bez opieki w pobliżu domu, są zdania, że niebezpieczeństwo grozi ich dzieciom wyłącznie wtedy, jeśli samodzielnie będą przebywać nad rzeką, pokonywać przejścia przez ruchliwą ulicę bez świateł przy przejściach dla pieszych. Biorąc pod uwagę dane z Lokalnego Planu Rewitalizacji Zabłocia, dzieci mieszkające na terenie Dzielnicy Podgórze stanowią 15% ogółu mieszkańców (dla porównania –dzieci stanowią 14% osób objętych pomocą Ośrodka w badanym okresie i terenie, w Krakowie dzieci stanowią 16% mieszkańców),
4. brak inicjatyw mieszkańców dotyczących dbania o wspólną, publiczną przestrzeń, brak poczucia odpowiedzialności za przestrzeń publiczną. Świadomość mieszkańców dotycząca możliwości oddziaływania na miejsce zamieszkania, świadczenia wolontariatu, wiedzy dotyczącej organizacji pozarządowych jest niska (wśród BO 5% osób wykazało się wiedzą w ww. zakresie). Niski jest również udział w otwartych spotkaniach, imprezach, chociaż są do nich kierowane informacje o organizowanych inicjatywach, piknikach, święcie dzielnicy itp.,
5. niskie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców na terenie swojego bloku, kamienicy podwórka. Takie poczucie zagrożenia jest sprzeczne z wynikami przedstawionych powyżej badań Instytutu Socjologii UJ, dotyczących wysokiego poczucia bezpieczeństwa w dzielnicy, niemniej jednak ci sami respondenci pomimo ogólnie wysokiego poczucia bezpieczeństwa w dzielnicy jako miejsce niebezpieczne wskazywali najbliższą sobie okolicę bloku (36% po zmroku) oraz klatkę schodową (27,5% po zmroku). Wśród najczęściej wymienianych źródeł zagrożenia znajdują się zaczepianie przez agresywne grupy młodzieży (41% wskazań BO), porachunków między klubami sportowymi (27,5% wskazań), niszczenia mienia przez wandalów (41%).
6. niski poziom wiedzy o innych kulturach i społecznościach, czego przykładem jest stosunek do mieszkańców narodowości romskiej. Z doświadczeń pracowników

socjalnych pracujących w środowisku lokalnym wynika, że obecnie nie dochodzi do jawnych konfliktów między społecznością polską, a mniejszością narodową romską. Prowadzona w trakcie pracy socjalnej dokumentacja pokazuje, że liczba osób pochodzenia romskiego nie jest wysoka w rejonie. Jednak z uwagi na zauważalny brak wiedzy na temat kultury romskiej, bez podjęcia działań mających na celu wzrost wiedzy w tym zakresie, można się spodziewać narastania problemu (*na podstawie badań własnych wśród uczestników PAL*).

Opis grupy docelowej i planowane wobec niej działania

Na terenie planowanego programu aktywności lokalnej na pobyt stały oraz czasowy zameldowanych było 2843 osoby (*Dane uzyskane z UMK Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych*) (lipiec 2012), co stanowi 8% zameldowanych na terenie Dzielnicy XIII, tj. mniej niż 1% liczby ludności miasta (*Kraków w liczbach 2011, BIP miasta Krakowa*). W rejonie planowanej działalności PAL blisko 14% osób zostało objętych wsparciem ze strony MOPS podczas gdy w skali całego Krakowa z pomocy korzysta 5% mieszkańców miasta.

Jak wynika z analizy danych dotyczących Filii nr 3, osoby korzystające z pomocy mieszkające na obszarze planowanej działalności PAL stanowią 13% wszystkich osób korzystających z pomocy Filii (rodziny objęte pomocą stanowią 17,5% rodzin objętych wsparciem przez Filię nr 3). Wśród przeważających powodów objęcia pomocą klientów MOPS wyróżnić należy niepełnosprawność, długotrwałą i ciężką chorobę, ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność opiekuńczo - wychowawczą. Osoby niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem stopnia niepełnosprawności zamieszkujące rejon planowanej działalności PAL stanowiły 16% wszystkich osób niepełnosprawnych objętych pomocą Filii nr 3. Reprezentatywną grupę (68% udział) stanowiły osoby powyżej 50 roku życia. 75% osób znajdujących się w tej grupie wiekowej posiadało co najmniej umiarkowany stopień niepełnosprawności lub II grupę inwalidzką ZUS. Rodziny wymagające wsparcia ze strony Ośrodka z uwagi na długotrwałą i ciężką chorobę stanowiły 62% z czego blisko 16% to osoby z rejonu PAL. Zauważalny jest tutaj większy procentowy udział osób w wieku tzw. 50 plus. 15% rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą stanowili mieszkańcy planowanego obszaru działań. Blisko 18% rodzin objętych pomocą Filii nr 3 wymagało wsparcia ze względu na bezradność opiekuńczo- wychowawczą z czego blisko 12% stanowiły rodziny zamieszkałe na obszarze PAL. W korelacji z ww. problemami pozostaje problem ubóstwa - ponad połowa rodzin w rejonie wymagała wsparcia z tego tytułu. Z analizy zakresu porad prawnych udzielonych przez Dział Poradnictwa w Punkcie przy ul. Powstańców Wielkopolskich 3 w 2012 roku osobom zamieszkującym w planowanym obszarze PAL wynika, że duży odsetek zgłoszeń związany był ze sprawami lokalowymi (w tym sprawy zadłużenia czynszowego, eksmisji).

Grupa klientów pomocy społecznej z uwagi na jej procentowy udział w ogóle społeczności zamieszkującej wskazany obszar jest ważnym odbiorcą działań PAL. Analiza

dostępnych danych wskazuje na następujące grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- 1) mieszkańcy i ich otoczenie żyjący w niekorzystnych warunkach ekonomicznych, posiadające zadłużenie czynszowe, zagrożone eksmisjami,
- 2) mieszkańcy i ich otoczenie prezentujący zachowania niezgodne z zasadami współżycia społecznego, posiadające cechy lub prezentujący postawy utrudniające korzystanie z powszechnych zasobów społecznych, dóbr i usług,
- 3) rodziny wykazujące bezradność wychowawczą,
- 4) mieszkańcy bierni społecznie, wycofani, mający poczucie zagrożenia.

Celem programu aktywności lokalnej jest poprawa funkcjonowania społecznego mieszkańców Starego Podgórza poprzez inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz swojej społeczności.

Cele szczegółowe:

1. zapobieganie i zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego związanego w szczególności z postępowaniami eksmisyjnymi, ubóstwem, bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, niepełnosprawnością,
2. zaangażowanie uczestników PAL we wspólne inicjatywy,
3. wzrost poczucia odpowiedzialności za miejsce zamieszkania,
4. zmiana zachowań niezgodnych z zasadami współżycia społecznego na budujące kapitał społeczny mieszkańców, w tym postaw wobec mniejszości narodowych.

W ramach działań programu zaplanowano:

1. organizację usług wspierających animację lokalną – animator lokalny,
2. organizację wolontariatu,
3. organizację treningów kompetencji i umiejętności społecznych,
4. organizację poradnictwa specjalistycznego,
5. organizację poradnictwa i wsparcia indywidualnego oraz grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych,
6. organizację uczestnictwa w grupach samopomocowych,
7. działania o charakterze środowiskowym, np. debaty społeczne.

Rezultaty:

1. Rezultaty twarde:

- 1) 15 uczestników angażuje się w rozwiązywanie problemów społeczności,
- 2) 15 mieszkańców podejmuje działania prowadzące do rozwiązania spraw osobistych (problemu zadłużenia, eksmisji, braku kompetencji opiekuńczo-wychowawczych),
- 3) 10 odbiorców projektu podejmuje inicjatywy związane z poprawą warunków życia w miejscu zamieszkania,
- 4) 5 uczestników realizuje wolontariat,
- 5) funkcjonuje portal internetowy o tematyce prospołecznej stworzony przez uczestników PAL.

2. Rezultaty miękkie:

- 1) 30% osób uczestników PAL nabywa poczucie sprawczości w zakresie własnych spraw życiowych oraz możliwości podejmowania działań na rzecz innych,
- 2) u 20% osób uczestniczących w programie wzrasta poczucie wagi zachowań prospołecznych, w tym rozwoju lokalnego wolontariatu,
- 3) 30% osób uczestniczących dostrzega zasadność przeciwdziałania zachowaniom rasistowskim, ksenofobicznym (w tym ich wizualnych przejawów w przestrzeni publicznej),
- 4) 20% beneficjentów odczuwa konieczność zmiany swoich postaw, nawyków zachowania na zgodne z zasadami współżycia społecznego.

Planowany czas i ramowy harmonogram realizacji programu:

I – IV 2013 pogłębienie diagnozy środowiska

I 2013 – XII 2013 rekrutacja beneficjentów

I 2013 – XII 2013 praca z beneficjentami

I 2013 – XII 2013 praca z otoczeniem

XII 2013 - zakończenie PAL

Źródła finansowania

Program aktywności lokalnej „Stworzyć miejsce do życia ” został ujęty w budżecie projektu systemowego „Pora na aktywność”. Działania będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Podział odpowiedzialności za realizację PAL

Program będzie realizowany przez pracowników MOPS w Krakowie oraz zaangażowanych specjalistów. Za organizację i realizację PAL będzie odpowiadał animator lokalny, który w ramach swoich zadań będzie odpowiedzialny bezpośrednio przed Kierownikiem Filii nr 3. W ramach PAL zadania realizowane będą przez specjalistów tj.: psychologa, pracownika socjalnego, doradcę zawodowego i wykonawców usług, których działania będzie koordynował animator lokalny. Reguły i procedury komunikowania się oraz zasady obiegu i archiwizowania dokumentów w ramach programu będą zgodne z regulaminem organizacyjnym MOPS. Koordynator programu, a zarazem animator lokalny współpracować będzie również z pracownikami socjalnymi Filii MOPS, którzy zajmują się bezpośrednio sprawami świadczeń z pomocy społecznej oraz prowadzeniem pracy socjalnej dla mieszkańców obszarów objętych oddziaływaniami PAL.